

SPUTNIKNEWS. – 07.04.2017. – Access mode: <https://sputniknews.com/business/201704071052401637-ukraine-labor-migration-eu/>

4. World Development Indicators [electronic resource] // The World Bank. – 2017. – Access mode: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.MKTP.CD,NV.AGR>.

TOTL.ZS,NV.IND.TOTL.ZS,NV.IND.MANF.ZS,NV.SRV.TETC.ZS#

5. Демографічна та соціальна статистика. Населення та міграція. [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – 2017. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ds/mr/mr_u/mr0717_u.html

РЕСУРС РЕГІОНАЛЬНИХ ВАЛЮТНИХ СИСТЕМ ТА ЇХ ПОДАЛЬШІ ПЕРСПЕКТИВИ

RESOURCE OF THE REGIONAL CURRENCY SYSTEMS AND THEIR FUTURE PROSPECTS

У статті розглянуто питання розвитку регіональних валютних систем. На сьогоднішній рівень економік їх країн-членів значно різняться. Стаття присвячена практичним аспектам організації регіональних валютних систем та їх специфічним рисам. Розглядається також питання перспектив розвитку таких систем і їх місце у світовому господарстві. Особливості організації даних валютних систем значно різняться, що зумовлює необхідність опису їх специфічних параметрів.

Ключові слова: регіональна валютна система, монетарний союз, валютна зона, євро, франк КФА, східнокарибський долар, ранд ПАР.

В статье рассмотрены вопросы развития региональных валютных систем. На сегодняшний уровень экономик их стран-членов значительно отличается. Статья посвящена практическим аспектам организации региональных валютных систем и их специфическим чертам. Рассматривается также вопрос перспектив развития таких

систем и их место в мировом хозяйстве. Особенности организации таких валютных систем значительно различаются, что предопределяет необходимость описания их специфических параметров.

Ключевые слова: региональная валютная система, монетарный союз, валютная зона, евро, франк КФА, восточнокарибский доллар, рэнд ЮАР.

The article deals with the questions of the regional currency systems development. Nowadays, economic level of their member countries varies considerably. The article is devoted to the practical aspects of regional currency systems organization and their specific features. Consideration is also given to the prospects of the development of such systems and their place in the world economy. Features of such currency systems organization vary considerably that necessitates description of their specific parameters.

Key words: regional currency system, monetary union, currency zone, euro, CFA franc, Eastern Caribbean dollar, South African rand.

УДК 339.7:336.7

Ковбаса В.А.

аспірант кафедри міжнародної економіки

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Постановка проблеми. Організація регіональних валютних систем сприяє поглибленню поділу праці поміж країнами-членами, що дозволяє говорити про можливі перспективи їх подальшого розвитку. Однак, такі системи значною мірою залежать від стану внутрішніх взаємозв'язків у регіоні в економічній, політичній, культурній сферах, де не завжди можна досягти консенсусу, що ставить обмеження на розвиток таких систем у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням регіональних валютних систем присвячено праці таких вчених, як: Р. Мандел, П. Кенен, Р. МакКіннон, В. Козюк, З. Луцишин, Д. Кержковська, Д. Казарінов тощо. При цьому питання передумов для їх подальшого розвитку розкривалося слабо, при цьому превалює оптимістичне бачення ролі таких валютних систем у майбутньому, що не враховує дію багатьох негативних факторів.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз ролі існуючих регіональних валютних систем, а також перспективності такого типу валютних відносин в майбутньому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Регіональні валютні системи на даному етапі розвитку світової економіки не набули характеру глобального явища з точки зору їх розповсюженості в якості офіційної валюти країн. Однак, певне поширення даний вид валютної системи набув і найбільш відомим його прикладом є європейська валютна система, в межах якої емітується валюта євро. Іншими прикладами регіональних валют є східнокарибський долар, два франки КФА, що емітуються двома економічними угрупованнями Африки, сукре тощо. Це свідчить про наявність певних переваг, які притаманні даному виду валютної системи.

Перш за все такою перевагою постає протидія локальним валютним кризам, таким, як на даний

момент притаманна Україні. Розвиток таких криз забезпечується торговою взаємодією країн, що зумовлює трансмісію кризових факторів: за наявності валютного союзу угруповання є схильним до розвитку інtrarегіональної торгівлі, що своєю чергою забезпечує йому резистивні властивості при розвитку криз в інших регіонах [1, с. 83].

Валютна конвергенція сприяє розвитку внутрішнього для інтеграційного угруповання фінансового ринку, адже вона уніфікує монетарну політику регіону та знижує ризики для руху капіталу, що сприяє інвестиційній діяльності. Досягнутий ефект масштабу також позитивно впливає на розвиток регіонального фінансового ринку [1, с. 83], що знижує залежність економіки інтеграційного угруповання від зовнішніх впливів капіталу та дозволяє уникати його відтоків через велику частку внутрішніх інвесторів та позичальників, які навряд будуть схилитись до виходу з ринку у випадку кризових явищ.

Розбудова валютних союзів провокує розвиток незалежності центральних банків країн угруповання та змушує їх взаємодіяти для побудови спільної монетарної політики, що позитивно впливає на розвиток такої валютної зони та дозволяє їй будувати самостійну грошово-кредитну політику.

Зниження кількості валют у зв'язку з розвитком валютних союзів сприяє стабілізації світового фінансового ринку, що додатково досягається як за рахунок ефекту масштабу фінансових ринків інтеграційних угруповань, так і через їхню відносну замкненість, що знижує глобальну взаємодію між фінансовими ринками різних регіонів.

Іноді до таких валютних систем також відносять і такі валюти, як: фунт стерлінга, що поширений у дев'яти заморських територіях Великобританії, швейцарський франк, що також використовується у Ліхтенштейні та навіть вірменський драм, що використовується Нагірно-Карабахською Республікою, однак, дані валютні союзи є неформальними монетарними об'єднаннями та їх недоцільно було б розглядати в контексті даного дослідження, адже використання іноземної валютної одиниці без можливості здійснення впливу на управління нею не надто відрізнятиметься від того ж режиму валютної ради, що по суті є жорсткою прив'язкою національної грошової одиниці до іноземної.

Однак, попри все, найрозвиненішою валютою серед регіональних залишається євро, який є підкріпленим відповідним рівнем інтеграції, а також має статус резервної валюти. Відтак, інтеграційні блоки, що мають плани впровадження власної спільної валюти дуже глибоко вивчають досвід ЄС у цьому питанні. А враховуючи той факт, що більшість валютних союзів формальних чи не формальних мають колоніальне минуле і є чи еволюцією старих монетарних політик, чи взагалі архаїчними їх формами, то виявляється, що відносно новими

регіональними валютами є євро, східнокарибський долар та південноафриканський ранд.

Таким чином, важливим для розгляду питання ресурсу розвитку регіональних валютних систем найважливішою залишається зона євро, адже зона східнокарибського долара є доволі вузькою, як і зона південноафриканського ранду, хоча специфіка останньої полягає в тому, що ранд є національною валютною одиницею Південно-Африканської Республіки. Виокремлення зони ранду або Єдиної валютної зони, як вона офіційно називається, у даному випадку здійснено у зв'язку з тим, що вона є союзною Південно-Африканському митному союзу, відтак, є елементом інтеграційного угруповання. Те ж стосується і східнокарибського долара, що є валютою більшості держав, які входять до Організації Східнокарибських держав, і, що важливо, емітується Східнокарибським центральним банком.

Європейська валютна система попри завдані кризовими явищами удари продовжує свій розвиток, однак, має низку проблем:

- монетарна недисциплінованість країн-учасниць зони євро;
- відсутність уніфікованої фіскальної системи;
- взаємозалежність країн-членів валютного союзу.

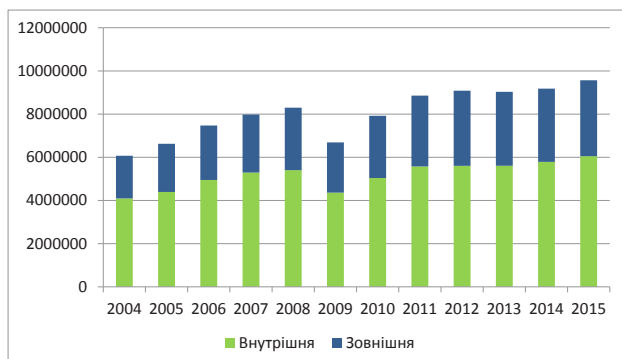
Не всі країни-члени зони євро після вступу до неї дотримуються критеріїв конвергенції, які ще часто відомі під назвою Маастрихтських критеріїв. Однак, ситуація у даному полі поступово покращується і інвестори в довгостроковому періоді очікують значного покращення економічної ситуації в єврозоні і вона з високою ймовірністю залишатиметься стабільним в економічному та привабливим в інвестиційному плані регіоном.

Узагалі недотримання критеріїв конвергенції після входження до єврозони хоча є одним з найбільш наочних і очевидних дестабілізуючих чинників, однак, не єдиним. Сучасна концепція регіональної валюти базується на принципах теорії оптимальних валютних зон за авторством Роберта Манделла. Дана теорія висуває ряд критеріїв оптимальності зони і ЄС є такою не за всіма з-них.

Перш за все варто розглянути питання торгівлі в межах ЄС. Більша частина зовнішньої торгівлі його членів припадає на інших членів даного інтеграційного угруповання (див. рис. 1), а саме: 63,24% станом на 2015 рік, при чому така тенденція зберігається уже протягом тривалого часу.

Цей фактор по суті є основним і став мотивом впровадження спільної валюти, яка б знижувала курсові ризики для суб'єктів економічної діяльності, що кооперуються, збільшуючи як їх особисті доходи, так і національні через поживавлення економічної активності. Відтак даний критерій оптимальної валютної зони відповідає країнам ЄС.

Наступним чинником є мобільність капіталу, бар'єри на рух якого також є мінімальними в межах євросони і зводяться радше до соціо-культурних бар'єрів у бізнес-діяльності, які також поступово знижуються.

Рис. 1. Співвідношення обсягів зовнішньої торгівлі країн ЄС, що припадає на сам ЄС та на треті країни 2004-2015 рр. [2]

Ще одним критерієм оптимальної валютної зони є відсутність бар'єрів для трудової міграції, що було досягнуто завдяки Шенгенським домовленостям, які зняли перешкоди на шляху внутрішніх мігрантів ЄС. Відтак у випадку значного розриву між оплатою праці в різних країнах починаються внутрішні рухи робочої сили в межах угруповання, що знижує тиск на ринок праці країн з меншою заробітною платою та насичує ринки з високою заробітною платою.

При цьому в межах даного критерію повинна існувати еластичність оплати праці, відповідно до якої вона мала б легко знижуватись у випадку надлишку пропозиції робочої сили, однак, існує чинник соціального захисту, який є доволі потуж-

ним на території ЄС і не дозволяє країнам-членам досягнути потрібного рівня еластичності заробітної плати, що можна пов'язати з лівоцентристськими політичними вподобаннями виборців та впливовістю професійних спілок.

Ще одним критерієм є еластичність цін, однак, уряди країн-членів намагаються максимально уникати дефляційних процесів в економіці. Також схильність до зниження цін суб'єктами господарювання природно є дещо нижчою, аніж до їх зростання, що також ставить певні перешкоди, особливо в менш розвинених країнах, де конкурентна боротьба на ринку може бути значно менш насиченою.

Також одним з найважливіших критеріїв оптимальної валютної зони є політична спорідненість країн, що означає суміжність векторів їх розвитку. У наш час існує певна політична дивергенція в межах даного інтеграційного угруповання, про що свідчить початок процесу виходу Великобританії з ЄС та розвиток євроскептичних рухів. Така розбіжність політичних поглядів може сприяти зростанню протиріч у межах економічної системи інтеграційного угруповання, особливо враховуючи велику кількість країн-членів, що своєю чергою може призвести до посилення інституційної та фіскальної дивергенції.

Обмінний курс у даному випадку відображає ефективність економіки. Падіння обмінного курсу євро до основної резервної валюти – долара США почалося з настанням глобальної фінансової кризи 2009 року, що й змінила зростаючий тренд (див. рис. 2). З того часу встановилася низхідна тенденція, що продовжується і на сьогоднішній день, попри періоди зростання обмінного курсу європейської валюти. Важливо відмітити, що криза

Рис. 2. Обмінний курс EUR/USD з липня 2007 року [3]

2008 року почалася у США, відтак, дуже значний удар було нанесено саме економіці цієї країни, що безперечно відбилась і на стані самого долара, однак графік обмінного курсу говорить, що євро зазнав більших втрат, які досі послаблюють економіку ЄС.

Додаткового удару по курсу європейської валюти завдала політика кількісного пом'якшення ЄЦБ, який провів її пізніше за ФРС, що більшою мірою дозволило розвинути суперечностям даної валютної системи. Додатково на результати цієї політики вплинула і різниця ролей долара та євро у світовій економіці, відтак зростання пропозиції євро на світовому ринку сильніше відбилосся на обмінному курсі, ніж це було у випадку з долларом.

Падіння обмінного курсу до долара США ставить перед країнами єврозони нові завдання спрямовані на вирішення внутрішніх політичних та економічних розбіжностей аби посилити резистивні характеристики валюти євро до кризових явищ.

Проблемою виступає і розбіжність фіскальних систем країн-членів ЄС. Виходячи з розбіжностей у рівнях економічного розвитку країн, а також життя їх громадян уніфікувати фіскальні системи в межах даного інтеграційного угруповання є неможливим завданням. Однак, варто врахувати, що ЄС бореться з цією проблемою, і значна частина бюджету даного інтеграційного угруповання спрямована на конвергенцію рівнів економічного розвитку країн-членів. Попри це дана валютна зона залишається стійкою, до того ж євро є резервною валютою зі стабільною долею в золотовалютних резервах країн світу, яка за попитом поступається лише доллару США.

Щодо східнокарибського валютного союзу, то в нього входять сім карибських держав. Особливістю угруповання є малий розмір його економік, що не дозволяє йому стати серйозною економічною силою в регіоні. Курс східнокарибського долара є прив'язаним до долара США, що вже не дозволяє говорити про достатньо самостійну монетарну політику цих країн.

Функціонування такої валютної системи перш за все є вигідним у цьому регіоні завдяки специфіці його економічної діяльності. Країни регіону мають високорозвинену туристичну галузь та галузь грального бізнесу, при цьому держави знаходяться відносно недалеко від США, що й зумовлює прив'язку їх валюти до долара США, звідки і надходить основний потік туристів. При цьому самі ці карибські держави є географічно близькими одна до одної, що і сприяє постійному переміщенню туристів з однієї країни регіону в іншу, і функціонування спільної валюти в межах даного регіону значною мірою підтримує дані туристичні потоки.

Розвиток грального бізнесу, а також наявність Британських Віргінських островів, що є офшорною зоною, у Організації Східнокарибських держав

сприяють розвитку власного фінансового простору, який з упровадженням регіональною валютної системи отримав додатковий поштовх до розвитку і подальшої стабільності.

Важливим чинником є вихід монетарної дисциплінованості даної групи держав на новий рівень через появу Східнокарибського центрального банку, який впровадив режим прив'язки валютного курсу регіональної грошової одиниці, що сприяє підтримці цінової стабільності в регіоні.

При цьому все одно залишається політичний фактор, який рідко сприяє економічній конвергенції. Відтак наростання протиріч у регіоні та поляриність поглядів на деякі рішення, що стосуються подальшого монетарного розвитку дестабілізують ситуацію [1, ст. 85].

Валютний союз навколо Південноафриканської республіки сформувався через уведення до обігу південноафриканського ранду сусідніми країнами, включаючи анклав Свaziленд та Лесото, а також Намібію, які також входять до Південно-Африканського митного союзу. Згодом ці країни ввели власні валюти до обігу, однак, вони також жорстко прив'язані до ранду, який до того ж досі знаходиться в легальному обігу цих країн. Ще один член Південно-Африканського митного союзу – Ботсвана запровадила прив'язку власного валютного курсу до бівалютного кошика із ранду ПАР та СПЗ, однак, частка ранду переважає. Відтак вплив, здійснюваний Південно-Африканським Резервним Банком на монетарну політику країн митного союзу залишається доволі значним.

Стимулом для запровадження такого валютного союзу стала схожість направленості економік його країн-членів, а саме їх сировинний характер, відносна стійкість регіонального лідера як в економічному, так і в фінансовому плані, наявність союзного інтеграційного угруповання, в яке входять країни-члени валютного союзу, що базується на ранді ПАР.

Невеликий розмір держав-членів союзу, а також їх низький рівень розвитку сприяють незначному впливу на показники національної валюти ПАР, яка є значно сильнішим в економічному плані гравцем.

Проблемою є той факт, що ранд ПАР емітується центральним банком даної держави, тому його монетарна політика підкоряється національним інтересам самої ПАР, що далеко не завжди можуть співпадати з інтересами інших держав-членів валютного союзу.

При цьому велика сировинна база, наявність лідера та інтеграційного угруповання цілком можуть дати додатковий поштовх до подальшої інтеграції регіону та трансформації його монетарної політики, яка в подальшому може враховувати інтереси всіх країн-учасниць. Дана валюта на базі впливу на ціну сировинних ресурсів може вийти

на значно вищий рівень, однак, для цього потрібне запровадження нових організацій схожого з ОПЕК профілю, які б координували торгівлю політику держав-експортерів кольорових металів та руд.

Африканські валютні системи, що включають валютні зони центральноафриканського франку та західноафриканського франку було створено Францією після Другої світової війни для уникнення девальвації, що очікувалась в метрополії. З отриманням членами союзів незалежності частина держав вийшла із них, однак, більшість залишилася, до того ж згодом до них долучились ще декілька країн, що були колоніями деяких інших держав. На даний момент валюти цих валютних систем жорстко прив'язані до євро і їхні обмінні курси однакові, попри це формально кожна з них не є платіжним засобом сусіднього союзу.

Монетарний союз з колишньою метрополією було збережено, відтак, зберігається вплив на країни-члени франкозони як з боку Франції, так і з боку ЄС. Конвертованість франка КФА забезпечується міністерством фінансів Франції, натомість члени африканських валютних союзів розміщують 65% власних золотовалютних резервів у казначействі колишньої метрополії. Також Франція залишила за собою право вето в межах питань грошово-кредитної політики країн франкозони у випадках фінансової недисциплінованості їх центральних банків [4, ст. 48].

Основними факторами валютної інтеграції африканських регіонів є природно-географічний та економічний, що зумовлений наявністю економічних зв'язків між колишніми колоніями, що адмініструвалися Францією. Також обидві регіональні валютні системи підкріплені функціонуючими інтеграційними угрупованнями, що дозволяє говорити про повноцінне функціонування валютного союзу із поступовим зближенням економік задля формування оптимальної валютної зони. Раннє впровадження спільної валюти і подальша економічна інтеграція регіонів сприяють входженню країн-членів до глобальних ринків, що важливо для даного регіону через його високий рівень залучення в систему розподілу позичкових коштів. Стабільність франку КФА приваблює зовнішніх інвесторів та стимулює швидше економічне зростання країн регіону у порівнянні з країнами-сусідами, що забезпечується жорстким дотриманням фінансової дисципліни країнами цих валютних союзів.

Однак, дані регіони є недостатньо пов'язаними між собою та рівень їх економічного розвитку є доволі низьким, до того ж багато країн мають структурні боргові проблеми, що створюють додатковий тиск на їх регіональні валюти, що є демотивуючим чинником для розвитку фінансових ринків, однак, потреба в них є, що змушує країн-членів валютного союзу сприяти їх розвитку і наявність спільної валюти значною мірою сприяє даному процесу.

Зростання частки внутрішніх запозичень у структурі боргів регіону сприятиме його розвитку та зростанню економічного потенціалу.

Також частина країн залишається вразливою до вузькоспеціалізованих криз через недиверсифікованість їх економік, що сприяє розвитку системних протиріч у межах даних союзів і дестимулює розвиток конвергенції їх економік. Особливо це стосується сільського господарства, яке займає значну частку економік франкозони.

Залежність від метрополії та низький рівень економічного розвитку країн-членів франкозони не дозволяють говорити про вагомий вплив франків КФА на світову економіку та наявність більш глобальних перспектив без реформації монетарної системи даних союзів і подальшого випереджаючого розвитку економік країн-членів.

У Латинській Америці з 2010 року використовується віртуальна колективна валюта – сукре. Вона не передбачає виведення національних валют з обігу, а лише використовується для забезпечення зовнішніх розрахунків країн-членів валютного союзу як інструмент для клірингу. Учасниками валютного союзу є країни-члени Боліварського альянсу народів Америки.

Вартість сукре розраховується на базі вартості корзини валют членів даного валютного союзу, які зважені на частку економіки у даній спільноті країн.

Важливо, що паралельно з сукре в обігу країн-членів альянсу перебувають їх національні валюти, що дозволяє їм зберігати власний суверенітет у сфері монетарної політики. Ситуація нагадує обіг віртуальної грошової одиниці ЄС – ЕКЮ, вартість якої також розраховувалась на базі кошика валют країн-членів, однак, при цьому країни ЄС перебували і в механізмі валютного регулювання ERM I, що передбачало дотримання меж коридору обмінних курсів. Важливо відзначити, що торговий обіг між країнами-членами даного валютного блоку є доволі низьким, до того ж обсяги використання сукре з року в рік падають з 2012 року

При впровадженні сукре говорилося про заміну долара США у зовнішній торгівлі регіону, валюта просувалась завдяки зусиллям президента Венесуели Уго Чавеса, зі смертю якого її використання пішло на спад. При впровадженні даної валюти передбачалося введення до обігу і її готівкового аналога, однак, із спадом попиту на неї таку перспективу варто розцінювати за незначну. Відтак ця валюта на даний момент має незначні шанси здійснювати вплив на глобальну монетарну ситуацію.

На сьогоднішній день є група запланованих до введення до обігу регіональних валют різних інтеграційних угруповань. Дані перспективні валюти є дуже цікавими та реально можуть отримати поштовх до подальшого розвитку.

Перш за все такою валютою вважається спільна грошова одиниця розширеного угрупо-

вання «АСЕАН+3». На даний момент було запропоновано вже декілька варіантів її впровадження, що мають різну назву: AMU та ACU, за аналогією до європейського ЕКЮ, і мають перспективу для подальшого розвитку в валюту «азію», за аналогією до валюти ЄС – євро.

Віртуальна валюта AMU запропонована до введення до обігу Японським державним дослідним інститутом економіки, торгівлі та промисловості і по-суті реалізована, як проект з щоденним розрахунком обмінних курсів до основних валют світу. Вартість AMU має розраховуватись на основі кошика валют країн-членів. За пропозицією інституту до складу повинні входити країни АСЕАН та Китай, Японія і Південна Корея, однак, через широку залученість до торгівлі з вищевказаними країнами пропонується долучити до валютного союзу Австралію, Індію та Нову Зеландію, така грошова одиниця називається AMU-wide або розширений AMU [5].

Розрахунок вартості AMU здійснюється з використанням вагових коефіцієнтів, що розраховуються, як середнє арифметичне частки країни у інтра регіональній торгівлі та частки її обсягу ВВП за паритетом купівельної спроможності зі щорічним переглядом цих часток [5]. Розрахунок проводиться однаково як для AMU, так і для AMU-wide з використанням валют відповідного переліку країн.

Такий валютний союз несе у собі одразу ж цілу низку системних суперечностей. Першою з яких виступатиме політична поляризованість обраних країн. При цьому серед них є два світових лідера: Китай та Японія, гегемонія яких буде невизначеною у союзі і сприятиме його внутрішній поляризації. До того ж у розширеному варіанті присутні також Індія, Австралія та Нова Зеландія, які є регіональними лідерами. Відтак, саме створення такого союзу є проблемним питанням, а подальше функціонування без внутрішніх суперечностей у політичних питаннях при, до того ж, неоднозначному сприйнятті азійськими державами Китаю та Японії буде дуже складним.

Наступною проблемою є торгівля, що відбувається в регіоні на асиметричних умовах, відтак, досі не має повної гармонізації торгових умов серед країн угруповання. Це створює попереднє завдання з їх уніфікації, що відтермінуватиме впровадження нової валюти. Також проблемою виступає фрагментарність внутрішніх фінансових ринків країн, що не дозволяє на даний момент говорити про фінансову інтеграцію, а різниця рівнів розвитку ставить дуже непросте завдання щодо досягнення його конвергенції.

Також переговори про створення спільної валюти ведуться в межах Організації співробітництва арабських держав Перської затоки. Запланована назва цієї валюти – халіджі.

Ця організація ставить собі за одну з цілей реалізацію монетарного союзу країн Перської затоки.

Кроки до її втілення робляться вже на даний момент, наприклад, Кувейт відв'язав курс власного динара від долара США на користь кошика валют, задля відповідності критеріям участі в майбутньому монетарному союзі [6, ст. 2]. Однак, вже дві країни відмовилися від участі, а саме Об'єднані Арабські Емірати та Оман з політичних причин розташування центрального банку такого об'єднання [6, ст. 2].

Перевагами такого союзу стане зростання внутрішньої торгівлі блоку та вільний рух факторів виробництва, що сприятиме розвитку економіки та набуття ефекту масштабу в галузях, традиційних для учасників угруповання. Значні фінансові ресурси регіону поєднані з наявністю спільної валюти, що посприяє розвитку фінансового ринку зможуть зумовити утворення надпотужного фінансового кластеру в регіоні, а також зробити з Ер-Ріяду ще один світовий фінансовий центр. Додатковим стимулом може стати зростання привабливості алокації інвестицій поза паливним сектором.

Основною проблемою такого монетарного угруповання стане складність політичної консолідації, що відкривається вже сьогодні. Основною причиною цього є наявність двох регіональних лідерів – Саудівської Аравії та Об'єднаних Арабських Еміратів, що вже на сьогоднішній день досягли значних економічних успіхів і відповідно намагаються перетягнути роль лідерства в угрупованні на себе. Однак, угруповання має цілком реальні передумови для політичної консолідації, завдяки однорідній культурній та етнічній ідентичності населення країн блоку.

Ще однією проблемою буде спрямованість на глобальні сировинні ринки, що перш за все ставить під сумнів необхідність впровадження власної спільної валюти, яка сприятиме росту валютних ризиків у зовнішній торгівлі.

Щодо перспектив впровадження спільної валюти у Північній Америці, то шанси на це варто визнати, як слабкі. Це пов'язано з сучасною роллю долара США в якості світової резервної валюти. Відтак, настільки серйозні зміни з даною грошовою одиницею можуть призвести до втрати його ролі. До того ж після впровадження спільної валюти ЄС євро не зміг зайняти таку ж частку в золотовалютних резервах країн при порівнянних розмірах економіки та при такому ж рівні розвитку фінансових ринків, що говорить про низьку імовірність настання такої ж події при введенні запропонованого азію чи інших регіональних валют через нижчий рівень розвитку фінансових ринків таких угруповань або їх значний ступінь неоднорідності рівня розвитку.

Висновки з проведеного дослідження. Глобальну роль серед існуючих регіональних валютних систем відіграє на сьогоднішній день тільки європейська, що має перспективи для

подальшого розвитку. Економіки країн-членів інших таких систем не перебувають на достатньому рівні розвитку, щоб створювати конкуренцію існуючим світовим резервним валютам навіть при об'єднанні зусиль в межах монетарного союзу. Більшою частиною широко обговорюваних перспективних регіональних валютних систем очікуються серйозні внутрішні суперечності, що не дозволяють говорити про високу імовірність їх утворення в коротко- та середньостроковій перспективі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Козюк В. Монетарна політика в глобальних умовах: моногр. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 192 с.
2. Веб-сайт статистичної організації Європейської комісії «Євростат» / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

3. Веб-сайт DailyFX / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.dailyfx.com/eur-usd>

4. Линкевич Е.Ф. Формирование валютных зон: теоретические и практические аспекты // Финансовая аналитика: проблемы и решения. 2013. № 44. – 45-51 ст. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-valyutnyh-zon-teoreticheskie-i-prakticheskie-aspekty>

5. Official web-site of RIETI, AMU and AMU Deviation Indicators / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rieti.go.jp/users/amu/en/wide.html>

6. Rashid al Khater, The Monetary Union of the Gulf Cooperation Council and Structural Changes in the global economy: aspirations, challenges, and long-term strategic benefits, Arab Center for Research and Policy Studies – Research Paper, May 2012. – 33 p. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.dohainstitute.org/en/lists/ACRPS-PDFDocumentLibrary/The_Monetary_Union_of_the_Gulf_Cooperation_Council_and_Structural_Changes_in_the_Global_Economy_Aspirations_Challenges_and.pdf

МІСЦЕ І РОЛЬ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПОСТАЧАННЯ ЕНЕРГОНОСІЇВ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЄС

THE PLACE AND ROLE OF DIVERSIFICATION OF ENERGY SUPPLIES IN THE EU ENERGY SECURITY SYSTEM

У статті розглянуто існуючі загальні трактування енергетичної безпеки і основні концептуальні підходи ЄС до визначення енергетичної безпеки та її основних складових. На основі аналізу та узагальнення нормативно-правових актів ЄС різного рівня, які торкаються проблеми забезпечення безпеки постачання енергії (енергоресурсів) до держав-членів ЄС, з'ясовано місце і роль диверсифікації постачання енергії (енергоносіїв) як одного з визначальних чинників системи забезпечення енергетичної безпеки ЄС.

Ключові слова: енергетична безпека, диверсифікація постачання енергоносіїв, джерела постачання енергоносіїв.

В статье рассмотрены существующие общие трактовки энергетической безопасности и основные концептуальные подходы ЕС к определению энергетической безопасности и ее основных составляющих. На основе анализа и обобщения нормативно-правовых актов ЕС разного уровня,

которые касаются проблемы обеспечения безопасности поставок энергии (энергоресурсов) в государства-члены ЕС, выяснено место и роль диверсификации поставок энергии (энергоносителей) как одного из определяющих факторов системы обеспечения энергетической безопасности ЕС.

Ключевые слова: энергетическая безопасность, диверсификация поставок энергоносителей, источники поставок энергоносителей.

The article discusses the existing common interpretations of energy security and the EU main conceptual approaches to the definition of energy security and its main components. On the basis of analysis and generalization of various EU legal acts dealing with security of energy supplies to EU Member States, the place and role of diversification of energy supplies as one of the determinants of the EU energy security system, have been determined.

Key words: energy security, diversification of energy supplies, sources of energy supplies.

УДК 338.45:622.324

Музиченко М.В.

старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Постановка проблеми. Ураховуючи те, що шляхом впровадження енергетичної політики створюються умови, необхідні для забезпечення повноцінного функціонування будь-якої галузі промисловості, вона безперечно має визначальний характер для сталого розвитку будь-якої країни світу. Останнім часом значна увага приділяється реалізації

політики диверсифікації енергозабезпечення як невід'ємної складової енергетичної безпеки.

Актуалізація політики диверсифікації постачання енергії з боку ЄС як одного з найбільших імпортерів енергоносіїв у світі викликає необхідність проведення наукових досліджень з метою вивчення тих об'єктивних змін, які останнім часом